

De Effectiviteit van het Daltononderwijs

Symen van der Zee

Patrick Sins

Lectoraat Daltononderwijs en onderwijsvernieuwing

Aanleiding en Probleemstelling

Met bijna vierhonderd scholen maakt het daltononderwijs substantieel deel uit van het Nederlandse basisonderwijs: ongeveer vijf procent van het totaal aantal basisscholen is een erkende daltonschool. Het kenmerkende doel van daltononderwijs is het onderwijs efficiënter in te richten door onder meer de kerndoelen met betrekking tot de leerinhoud van het onderwijs af te stemmen op de behoeften, interesses en kenmerken van leerlingen (Parkhurst, 1922; Van der Ploeg, 2010; Imelman & Meijer, 1986). Twee organisatorische hervormingen zouden de efficiëntie doorslaggevend moeten verhogen: *vrijheid* en *socialiteit*. *Vrijheid* houdt in dat leerlingen de gelegenheid krijgen het schoolwerk zelf te organiseren en ongestoord op eigen tempo te doen en *socialiteit* betekent dat leerlingen ongedwongen met elkaar mogen werken, communiceren en leren. Gezien de oorsprong en huidige omvang en populariteit van het daltononderwijs is het opmerkelijk dat er nog zo weinig onderzoek naar de effectiviteit van dit type onderwijs is gedaan. Doel van deze studie is het onderzoeken van de effectiviteit van het daltononderwijs ten opzichte van het reguliere basisonderwijs.

Methode

Op basis van een grootschalig Cohort-Onderzoek naar de Onderwijs-Loopbanen van leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs (COOL 5-18) en gegevens van de Onderwijsinspectie betreffende schoolkwaliteit, is met behulp van multilevel-analyse (MLA) nagegaan in hoeverre daltononderwijs effectief is. De prestaties van leerlingen in de groepen 2, 5 en 8 op daltonscholen worden vergeleken met de prestaties van leerlingen op reguliere basisscholen. Er wordt gekeken naar de prestaties van leerlingen ten aanzien van rekenen en taal. Als achtergrondvariabelen zijn geslacht, etniciteit en opleidingsniveau van de ouders opgenomen in de analyses.

Voor groep 2 werd een multivariate MLA uitgevoerd met scores voor ordenen en taal als afhankelijke variabelen. Voor groep 5 werd een univariate MLA uitgevoerd met rekenscore als afhankelijke variabele en een multivariate MLA met scores voor technisch lezen en woordenschat als afhankelijke variabelen. Voor groep 8 werd een multivariate MLA uitgevoerd met reken-, technisch lezen-, woordenschat-, en Cito toets scores als afhankelijke variabelen. Elk model heeft twee niveaus: leerling en school. Voor elke analyse, vergeleken we vier modellen. Het eerste model bevatte de dummy variabele voor schooltype (dalton versus regulier) en de afhankelijke variabele(n). Het tweede model voegde hier de controle variabele geslacht aan toe en het derde model opleidingsniveau van ouders. Tenslotte omvatte het vierde model de hiervoor genoemde variabelen met als toevoeging de afkomst van ouders.

Resultaten

De resultaten van de MLA laten zien groep 2 laten zien dat leerlingen op daltonscholen significant beter presteren op de gebieden ordenen en taal dan leerlingen in het reguliere onderwijs, ook nadat is gecontroleerd voor achtergrondkenmerken (zie Appendix A-D). Voor groepen 5 en 8 geldt dat leerlingen op daltonscholen significant slechter scoren op rekentoetsen. Verder scoren meisjes in groep 5 en in groep 8 significant lager in vergelijking met jongens op rekentoetsen. Leerlingen van autochtone ouders scoren significant hoger voor: (a) ordenen en taal in groep 2, (b) rekenen in groep 5 en (c) woordenschat in groepen 5 en 8. Ten slotte scoren kinderen van ouders met een HBO/ WO opleiding consistent significant hoger op alle maten in alle groepen, behalve voor wat betreft technisch lezen in groep 8.

Conclusie

Op grond van de resultaten kan worden geconcludeerd dat leerlingen op daltonscholen beter scoren op taal en ordenen in groep 2, maar dat groepen 5 en 8 achter lijken te blijven voor wat betreft scores op rekentoetsen. Omzichtigheid is echter geboden bij de interpretatie van de bevindingen. Het is bijvoorbeeld onduidelijk wat precies de verschillen zijn tussen dalton- en reguliere scholen met betrekking tot hoe het onderwijs is vormgegeven. Bijgevolg is dat het onduidelijk is waardoor leerlingen op daltonscholen in groep 2 beter presteren op taal en ordenen en de prestaties in de groepen 5 en 8 voor rekenen achterblijven. Daar komt bij dat het daltononderwijs bijna principieel open is. Het daltononderwijs is niet gebonden aan specifieke regels, organisatievormen of didactiek (Van der Ploeg, 2010). Iedere daltonschool geeft naar eigen inzicht vorm en invulling aan het daltonconcept en veelal omarmen scholen naast dalton ook nog een ander pedagogisch-didactisch concept (Berends, Polhuys, & Heijenga, 2011). Er dient dan ook nader onderzoek plaats te vinden naar de precieze verschillen tussen dalton- en reguliere scholen wat betreft de onderwijsinrichting en de wijze waarop dit zich verhoudt tot de prestaties van de leerlingen op scholen.

Referenties

- Berends, R, Polhuys, L., & Heijenga, S. (2011). *Dalton werkt!* Deventer: Open Boek.
- Imelman, J.D. & Meijer, W.A.J. (1986). *De nieuwe school, gisteren en vandaag*. Amsterdam-Brussel: Elsevier.
- Parkhurst, H. (1922). *Education on the daltonplan*. New-York: E.P. Dutton & Company.
- Van der Ploeg, P. (2010). *De identiteit van het daltononderwijs*. Saxion Dalton University Press.